

PRACOWNICY SOCJALNI ANALIZA ILOŚCIOWA

Szczecin 2012

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Prezentowane poniżej dane pochodzą ze sprawozdań MPIPS-03 oraz z raportu OZPS (Ocena zasobów pomocy społecznej). Stan zatrudnienia oraz pozostałe informacje dotyczą pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej oraz powiatowych centrach pomocy rodzinie w województwie zachodniopomorskim w 2011 roku. W analizie nie ujęto pracowników socjalnych zatrudnionych w środowiskowych domach samopomocy, schroniskach dla bezdomnych i centrach integracji społecznej, w domach pomocy społecznej i innych placówkach.

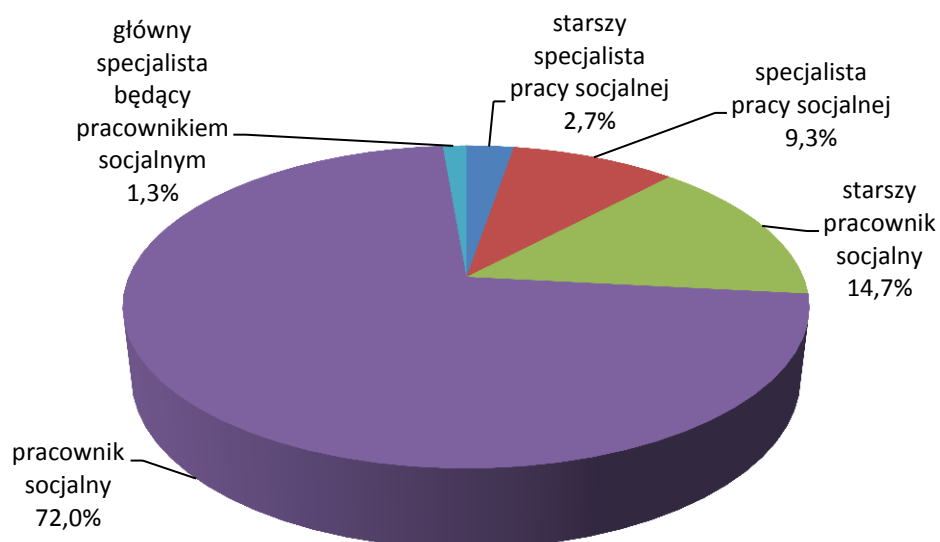
W województwie zachodniopomorskim w 2011 roku w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej¹ zatrudnionych było 6 760 osób. Najwięcej zatrudnionych było w ośrodkach pomocy społecznej – 2 762 osoby i w domach pomocy społecznej – 2 493 osoby oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 837 osób.

W powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnionych było ogółem 269 pracowników, z czego 28% (75 osób) stanowią pracownicy socjalni. W okresie ostatnich 5 lat poziom zatrudnienia w PCPR-ach wzrósł w sumie o 89 osób (50%), w tym wzrost pracowników socjalnych o 27 osób (56%). Przeciętnie w PCPR-ach zatrudnionych było w 2011 roku 4 pracowników socjalnych, przy czym rozpiętość stanu zatrudnienia waha się od 1 pracownika w PCPR w Łobzie do 7 pracowników socjalnych w PCPR w Gryficach. Z danych oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2011 wynika, że na 10 pracowników socjalnych zatrudnionych w PCPR-ach 9 legitymuje się wykształceniem wyższym. Ponadto, 10 pracowników posiada specjalizację 1-ego stopnia w zawodzie, 1 pracownik specjalizację 2-ego stopnia w zawodzie oraz 13 osób specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

---

¹ Wg sprawozdania MPIPS-03 jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są: ROPS, PCPR-y, OPS-y, KIS-y, DPS-y, placówki specjalistycznego poradnictwa, placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodki interwencji kryzysowej, ośrodki wsparcia, środowiskowe domy samopomocy.

Wykres 1. Pracownicy socjalni zatrudnieni w PCPR –ach w 2011 r.

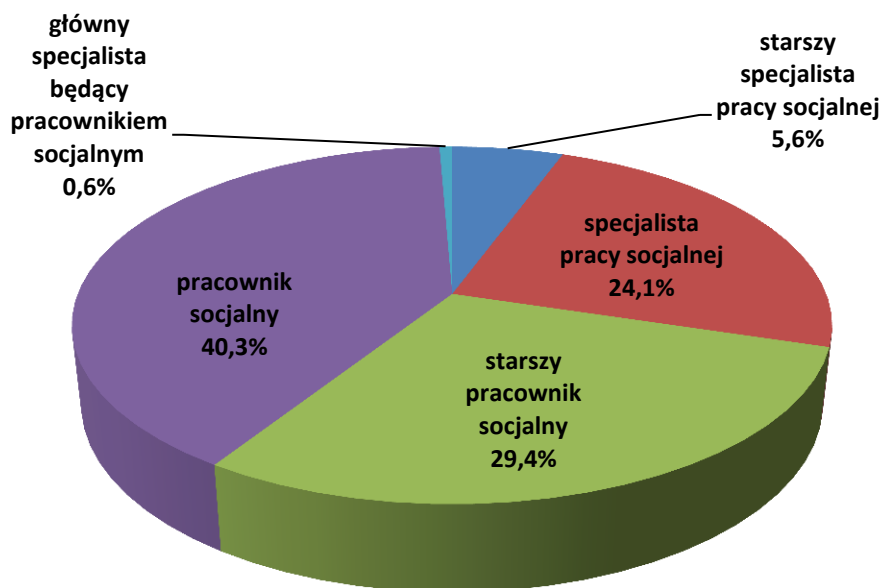

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03

Zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej stanowią 41% ogółu zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Spośród 2 762 pracowników OPS-ów 929 (1/3) osób zatrudnionych jest na stanowiskach pracownika socjalnego. Najwięcej pracowników socjalnych zatrudnionych jest na stanowiskach: pracownik socjalny – 374 osoby, starszy pracownik socjalny – 273 osoby oraz specjalista pracy socjalnej – 224 osoby. W porównaniu z rokiem 2007 stan zatrudnienia w OPS-ach w woj. zachodniopomorskim wzrósł o 420 osób (18%), w tym wzrost liczby zatrudnionych pracowników socjalnych o 143 osoby (18%).

Na przestrzeni lat odnotowano także wzrost odsetka pracowników socjalnych posiadających wykształcenie wyższe. W 2011 roku ponad 60% pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim posiadało wykształcenie wyższe. Ponadto, prawie 1/3 pracowników socjalnych z OPS posiadała specjalizację I-ego stopnia w zawodzie, a specjalizacją II-ego stopnia w zawodzie legitymowało się ok. 2% pracowników. Z kolei specjalizację z organizacji pomocy społecznej posiadało w 2011 roku blisko 8% pracowników socjalnych OPS.

Wykres 1. Pracownicy socjalni zatrudnieni w OPS –ach w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03

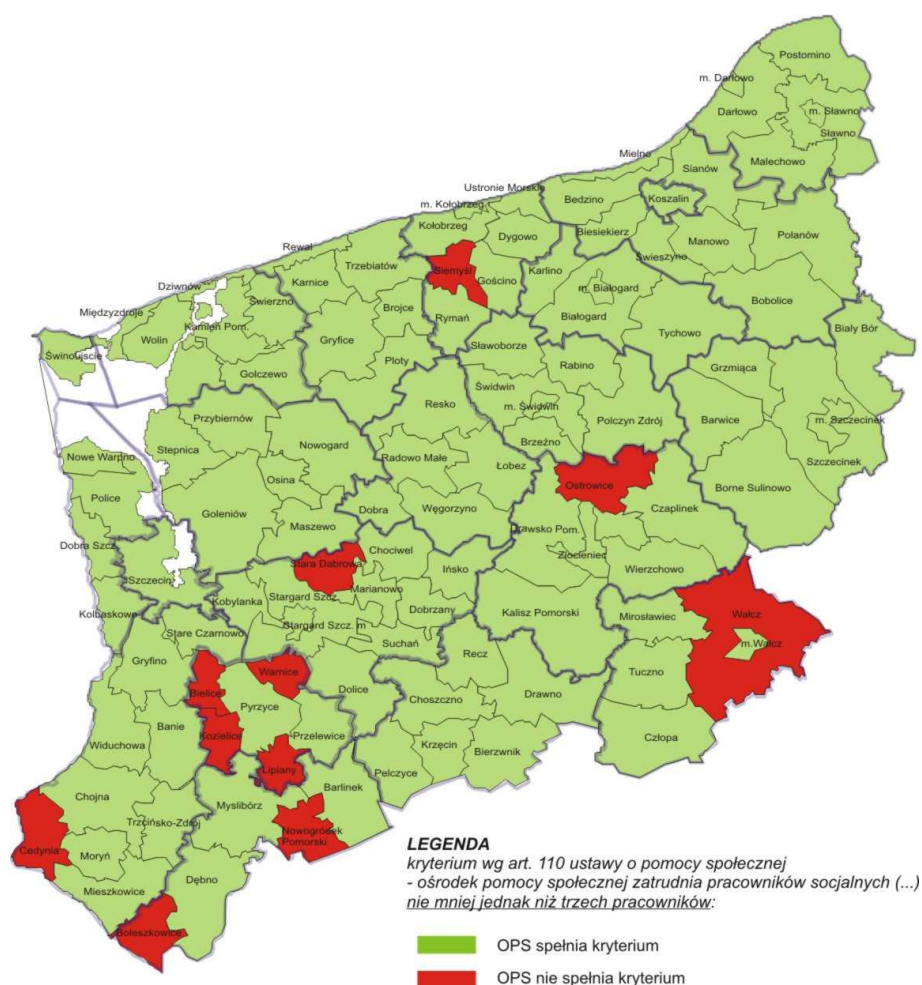
Na podstawie art. 110 pkt. 11 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, **nie mniej jednak niż trzech pracowników**”².

Spośród 114 ośrodków pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim 11 OPS-ów zatrudnia mniej niż 3 pracowników socjalnych (gminy: Siemysł, Ostrowice, Stara Dąbrowa, Wałcz, Warnice, Bielice, Kozielice, Lipiany, Nowogródek Pomorski, Cedynia, Boleszkowice) nie spełniając tym samym narzuconego ustawą kryterium - nie mniej niż trzech pracowników socjalnych.

Najwięcej pracowników socjalnych zatrudnionych było w MOPR w Szczecinie (206 pracowników socjalnych), najmniej zaś w GOPS-ach w Wałczu i w Bielicach – po jednym pracowniku socjalnym. Warto zaznaczyć, że 50% ośrodków pomocy społecznej w woj. zachodniopomorskim zatrudniało w 2011 roku nie więcej niż 4 pracowników socjalnych. Jedynie 25% OPS-ów zatrudniało 7 bądź więcej pracowników socjalnych.

² Dz.U. z 2009 nr 175 poz. 1362

Mapa 1. Kryterium ustawowe zatrudniania nie mniej niż trzech pracowników socjalnych w OPS .

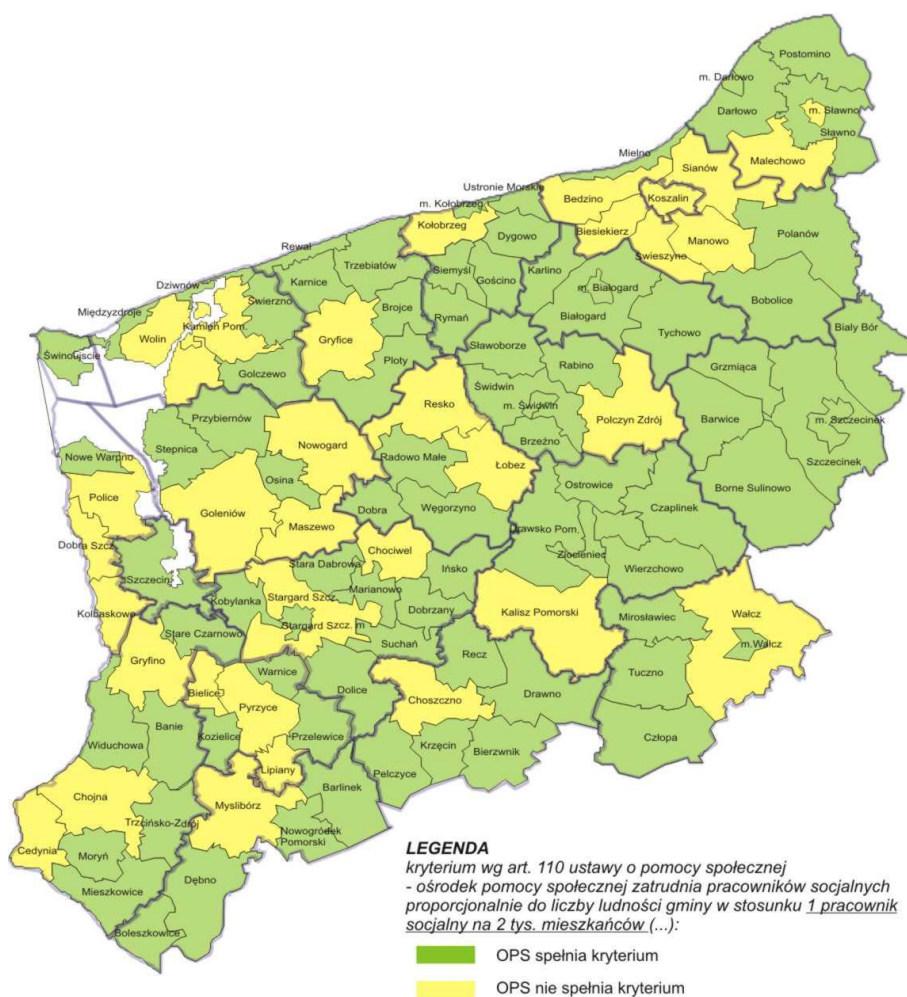
Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03

Analizując kryterium ustawowe „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców” można zauważyć, że w 2011 roku 71% OPS-ów w zachodniopomorskim spełniało to kryterium. Pozostałe OPS-y, chcąc dostosować standardy zatrudnienia pracowników socjalnych do kryteriów ustawowych, powinny zwiększyć odpowiednio liczbę zatrudnionych pracowników socjalnych (w większości przypadków wystarczy powiększyć kadrę o 1 bądź 2 pracowników socjalnych).

W 50% OPS-ów liczba mieszkańców gminy przypadająca na 1 pracownika socjalnego nie przekraczała 1 774 osób. Warto zaznaczyć, że rozpiętość tego wskaźnika jest bardzo duża – od 568 osób na 1 pracownika socjalnego w gminie Nowe Warpno do 12 715 osób w gminie wiejskiej Wałcz.

O ile warunku zatrudniania co najmniej 3 pracowników socjalnych nie spełniają głównie małe gminy wiejskie, o tyle kryterium dot. liczby mieszkańców na 1 pracownika socjalnego nie spełniają zarówno gminy wiejskie, miejsko-wiejskie jak i miejskie, a nawet 1 miasto na prawach powiatu (Koszalin).

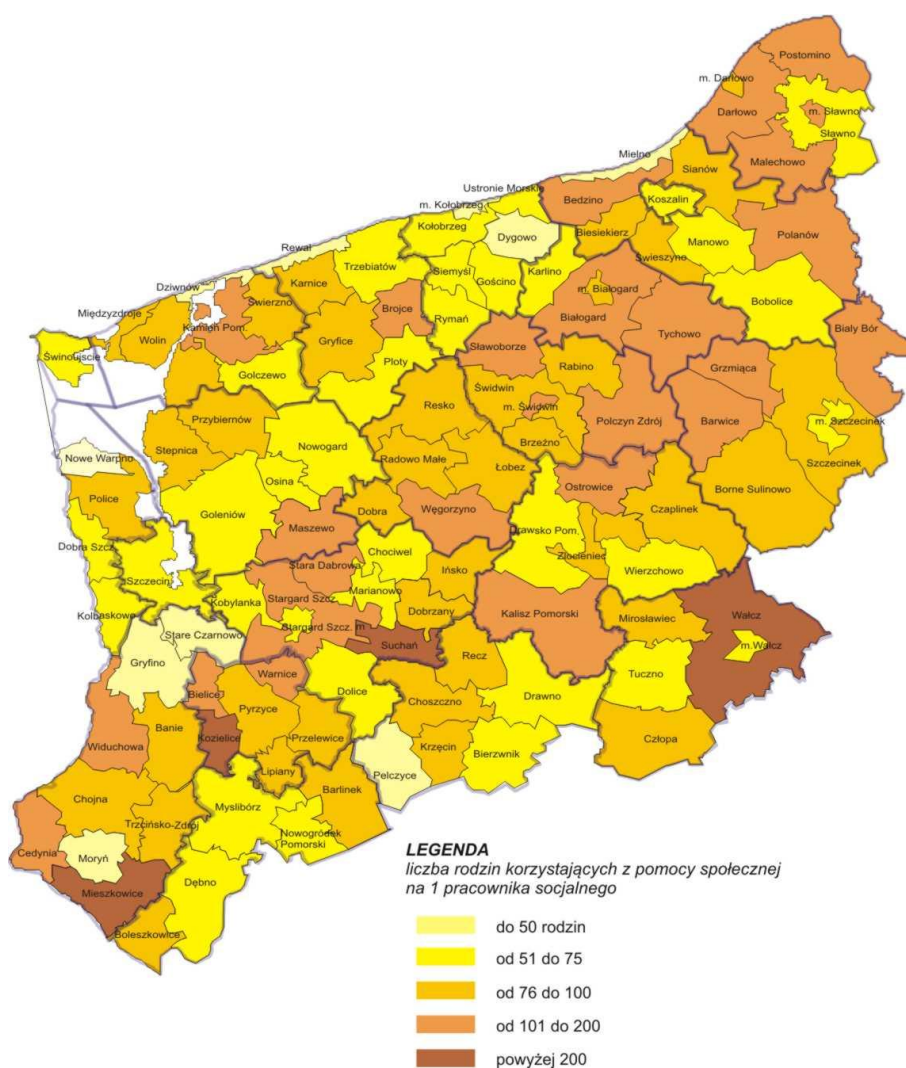
Mapa 2. Kryterium ustawowe zatrudniania pracowników socjalnych w OPS proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03

Zgodnie z nowym brzmieniem ust. 11 i dodanego ust. 12 w art. 110 ustawy o pomocy społecznej (wejdzie w życie z dn. 1.01.2015 r. - Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 440) „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku **jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących**”.

Mapa 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na 1 pracownika socjalnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03

W 2011 roku przewidziane w ustawie kryterium „jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących” spełniało zaledwie 10 na 114 OPS-ów. W 50% OPS-ów na jednego pracownika socjalnego przypadało więcej niż 83 rodziny, a w 25% OPS-ów ww. kryterium przekroczone było ponad dwukrotnie – ponad 100 rodzin na 1 pracownika socjalnego. Podobnie jak w przypadku wskaźnika dotyczącego liczby mieszkańców przypadającej na 1 pracownika socjalnego również wskaźnik opisujący liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej przypadających na 1 pracownika socjalnego charakteryzuje się dużą rozpiętością – od 30 rodzin korzystających z pomocy społecznej na 1 pracownika socjalnego w gminie Nowe Warpno do 213 rodzin w gminie Suchań, 252 rodzin w gminie Mieszkowice, 285 w gminie Kozielice oraz 625 rodzin w gminie wiejskiej Wątlcz.

W pozostałych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej liczba zatrudnionych pracowników socjalnych jest trudna do zweryfikowania. Z danych szacunkowych wynika, że w domach pomocy społecznej zatrudnionych jest około 50 pracowników socjalnych, zaś w placówkach opiekuńczo-wychowawczych około 30 pracowników socjalnych³.

Shivan Fate, Dariusz Dziechciarz

---

³ Szacunek na podstawie rozpoznania i wiedzy pracowników Obserwatorium Integracji Społecznej.